

„Még nem vették a fejemet azért, hogy dolgozni kell az órán”

Tanév eleji beszélgetés egy újrakezdő tanárral

<https://doi.org/10.71157/upsz.2025.07-08.01>

LÁTÓSZÖG

Az alábbi összeállítás forrása egy 2025. szeptemberének vége felé lezajlott beszélgetés az ÚPSz szerkesztője és egy újrakezdő pedagógus között. Utóbbi hosszú évek óta két nagyvárosi oktatási intézmény – egy gimnázium és egy művészeti iskola – rendszergazdjaként, illetve tanárként dolgozik. Húsz évvel ezelőtt tartott utoljára órarend szerinti órákat, osztálytanítóként, de most egyik munkahelye felkérésére, félállásnyi időben ismét tanít, 7–8. osztályosokat, digitális kultúrára.

Az alábbiakban a beszélgetés szerkesztett részleteit közöljük.

„Három hét után az első általános tapasztalatom – tantestületi közegben – az, hogy az emberek nem vesznek tudomást arról, hogy teljesen más világban élünk, mint egy hónapja, egy éve, tíz éve, húsz éve. Mind-egy, mekkora időszakaszt jelölünk ki, mindenki úgy csinál, mintha jók lennének a szabályok, szokások, ahogy előtte voltak. Mondják néha, hogy mi nincs jól, és aztán csinálják tovább ugyanúgy. És ami 'nincs jól', az se más, mint az adminisztráció, a leadási határidők, effélék – tehát amiről úgy érzik, hogy az ő életüket konkrétan kényelmetlenné teszi.

Gyakorlatilag megszűntek az emberek akarni dolgozat. Senki nem üzen a többiek felé olyat, hogy »csináljuk ezt és ezt, mert az jó lenne«. Nincs ilyen. Akár megváltoztatni valamit, úgy, hogy az jobb legyen vagy kényelmesebb, vagy épp behozni valami

pluszt. Sőt, még megszüntetni se akarnak régen terhéssé vált rutinokat. Az kéne, hogy a szokásos kötelezőség, ami a tanárookra van terhelve, legyen kevesebb, és kvázi kötelező legyen egy kis önálló pluszt is csinálni. Én úgy képzelek el egy normális iskolát is egyébként, hogy az a gyerekeknek ugyan-ezt biztosítja. De ez nincs így, és az egész intézményt belengi egy általános életérzés, hogy 'hagyjatok már engem békén a mindenfélével, csináljuk meg a kötelezőt, aztán menjünk haza'. Ha véletlenül akad egy tanár, aki szívvel-lélekkel akar valami érdekeset, érvényeset csinálni, a gyerekek sem fognak örülni az ötleteinek, mert már ők is hozzá vannak szoktatva ahhoz, hogy mindent csak le kell tudni, ki kell pipálni. A többségből – felnőttekből, gyerekekből – ez sugárzik. Ezért egyre fognak az efféle magányos harcosok is.

Egy sokszereplős példát mondok. A felső tagozaton évekig volt *Ki mit tud*. Minden évben körbementek a tanárok a gyerekek közt. Jöttek is páran énekelni, zenélni, táncolni, kedvenc kutyafajtájáról prezentálni, bűvészkedni vagy karatebemutatót tartani. Pár éve a szervezők úgy látták, fogy a közönség, a szereplőket is nehéz összeszedni, és mivel régóta ismerjük egymást, kérték a segítségemet. Akkor én a saját gyakorlatomba belegondolva felvettem egy csomó mindent. Hogy hogyan kellene megkeresni a gyerekeket, hogyan kellene előzetes megtekintéseket tartani, a felkészülésben segíteni stb. Lényeges újdonság

volt itt az a törekvés, hogy a gyerekeket *támogassuk, érzékenyen segítsünk nekik* a felkészülésben. Mert ilyen eddig nem történt.

A cél végül is az volt, hogy amikor a gyerekek kiállnak a többiek elé, annak ne úgy legyen vége, hogy »jaj, túl vagyok rajta«. Mert ezt nagyon sokszor láttam, és mindig ordítani tudtam volna. Van egy alapszabály szerintem: ha gyereket állítunk ki a színpadra egy iskolában, bármilyen okból, akkor kötelező elérni, hogy a gyerek büszke legyen magára a végén. Ha nem így lesz, hanem örül, hogy túl van rajta, akkor valamit elrontottunk.

Kitaláltam tehát másképp az egészet, és a végén mindenki elégedett volt. »Hú, sokkal jobb volt, jó hangulat volt, a gyerekek is többen voltak, tapsoltak, mindenki örült!« Stb. Aztán a következő évben azt mondtam: »oké, szívesen segíték, de nem akarom magam már ennyire beletolni, láttátok, hogy miket csináltunk, csináljátok«. Megtartották, formailag tulajdonképpen úgy, ahogy az előző évben ment, de kisebb

sikerrel. A következő évben pedig azt mondta a szervező, hogy szép, szép, meg tényleg egy kicsit jobb lett, de neki már elege van, és *köszöni szépen, ő nem akarja*. Helyette meg senki nem vállalta, és a *Ki mit tud* megszűnt. Lám, mégiscsak megszűntek egy 'régén terhekké vált rutint', hát ez nagyon vicces... Valójában nincs is itt semmi baj, nem igaz?

A gimnazistáknak is van hasonló rendezvényük – itt régóta én hangosítok, és így valamelyest ebbe is jobban behúztak az utóbbi években –, de az is leépült azóta.

Egyre kisebb és kisebb lett a közönség, annyira, hogy már terembérletet se érte meg fizetni a helyi közösségi háznak, ahol ez addig zajlott, és végül már csak az iskolai aulában rendezték meg.

Amely akusztikailag is alkalmatlan mindenféle színházi jellegű eseményre. Ettől aztán még kevesebben jöttek, és a rendezvény mint valós esemény alpári szintre süllyedt. A múlt évben a főpróba az egyik hétköznap negyedik tanórájában volt, utána mentek a gyerekek ötödik órára. Ez a főpróba ráadásul úgy alakult, hogy a színpadnak nevezett dobogóról is félre kellett rugdosni a ruhászacskókat, amelyek elborították az aulát, minthogy az előtte való napokon ruhatári zajlott itt. Valahogy kézenközön elveszett a lényeg: hogy amikor egy művészeti produkcióra készülő fiatal kiáll egy mikrofonnal, esetleg még remegő lábakkal, felkészületlenül, akkor *illene őt támogatni*, hogy merjen meg akarjon. Senkinek se tűnt fel, hogy ennek nem igazán ideális kerete az, hogy rángassuk ki az egyik órájáról, aztán menjen angoldolgozatot írni,

a színpadnak nevezett
dobogóról is félre kellett
rugdosni a ruhászacskókat

plusz neki kelljen félretolni valami oda nem illőt a saját színpadáról. Plusz az aulában közben épp keresztülmenniük létrával a festők, vagy tudom is én, akárki. Oké, én tudok spontán segíteni ezeknek az előadónak, esetleg gyakorolni velük, amennyire lehet. De amikor a főpróbán a főszervezőnek »sajnos dolga van«, úgy-hogy »csináljuk már úgy, hogy te fogadod a gyerekeket a próbán«, és a remek szervezés nyomán a basszusgitáros srác eljön a basszusgitárja nélkül...

Ennél én már nem tudok többet mondani. Szatyrok között, basszusgitár nélkül, vezetőember nélkül előadni úgy, hogy rábíztuk a technikusra a főpróbát... Az nem művészeti nevelés.

Én akkor ezen a főpróbán azt mondtam – az az igazság, hogy sajnos kiabálva – ezeknek a 16-17 éveseknek, hogy hülyék vagytok, ha nem kéritek számon az iskolán, hogy hogy a fenébe meri képzelni azt, hogy titeket ilyen dologgal foglalkoztat, ilyen körülmények között. Hogy ezt hogy képzelik! Egyébként ebben a főszervező – aki ekkor még jelen volt – velem tartott, nyíltan meg erősített. Csak hát a felindulást átvenni könnyű, de elindítani ki fogja a cselekvést?”

*

„Idén az első munkaközösségi értekezleten szó esett – más pragmatikus dolgok mellett – a digitális témahétről. Ez nálunk úgy működik, hogy az informatikatanárok kitalálnak valamilyen feladatot, és azt a kollégáik kezébe adják, hogy földrajzórán, biológiaórán stb. a gyerekeknek adják ki. Összességében az jött le nekem, hogy ezt senki

nem szereti. A többi tanár azért nem, mert »elveszi az időt az órából«, de az informatikatanárok is tehernek érzik, hogy ezt nekik csinálni kell. Szóval mindenkinek csak nyűg, és örülnek, ha valamelyikük bevállalja a dolog nagy részét.

Amikor ezt láttam, akkor én mint új

ember azt merészeltem mondani: úgy látom, ez a digitális témahét senkinek se nagyon kell, úgy-hogy én nem szeretnék ebben részt venni, köszö-
nöm szépen. Egy kicsit

kikerekedett a szemük, de aztán hozzátettem, hogy van egy remek, konstruktív javaslatom: ha ez senkinek sem kell, akkor miért nem találunk ki valami feladatot, ami nyolc perc alatt elvégezhető? Egy kérdés a gyerekekhez: írják le, hogy mi a véleményük erről, arról, aztán szedjük be, és mi meg kicsit összesítjük, és kihirdetjük, hogy ezt írták a gyerekek, vagy mit tudom én. Úgyis azt akarjátok, nem? Gyorsan túllenni rajta. Ezt direkt azért mondtam, mert ki akartam fejezni, hogy *kurvára minden így néz ki már*. És tudod mi volt? Ketten a kollégák közül bólogatni kezdtek, hogy ez bizony jó ötlet, csináljuk így.

Ahogy elkezdtem ezt az évet, ahogy be-
tagozódtam az órarendi tanításba, szinte azonnal tapasztaltam magamon is az érzékesztést. Bemegyek a terembe, és azonnal feszültebb állapotba rántom magam, emeltebb hangon beszélek, mert tudom, hogy enélkül nem fog menni. És amikor kimenek a gyerekek a teremből – ezt is detektálom –, akkor leeresztek, és világosan érzem, hogy nem ebben az állapotban kéne lenni tulajdonképpen. Egy diszfunkcionális

rendszer szolgájává váltam egy órára. És tudod, mi a nagyon furcsa benne? Hogy ez tulajdonképpen sikerélmény. Sikeresnek érzem magam, érettnak, aki felnőtt a feladathoz, mert most már tud érzéketlen lenni, és 130 gyereket tanítani úgy, hogy hónapokig nem fogja tudni még a nevüket se. Előtte elmondtam nagyon sok-

szor magamnak, hogy csak úgy fogom bírni – és most sarkítok, hogy fogható legyen –, ha az úgynevezett tanítást *mellesleg* csinálom.

Ha túlságosan odafigyelek arra, hogy melyik gyerek hogy érzi magát, és miért szeret vagy nem szeret egy feladatot, vagy ha sokáig keresem az ideális módszereket, akkor vesztettem, szóval kell tanulnom egy kis érzéketlenséget és felszínességet. Jelenleg, sikerült. Hurrá.

Nem mellesleg rögtön kiderült az is – megkérdeztem a gyerekeket –, hogy az informatikatanítás mint gyakorlat nagyjából ugyanazt tartalmazza, mint húsz évvel ezelőtt. Szövegszerkesztés, Power Point, meg programozásból a Scratch, ami ezeréves, és elég csúnya, nem túl motiváló. Közben a világban az elmúlt 10-15 évben kifejlesztettek száz sokkal jobb rendszert programozás-tanításra, robotozni lehet, működő játékot készíteni, meg egy csomó mindent.

Persze nem nagy elvárással jöttem, de ennél is rosszabb volt a tapasztalatom. Olyan volt eddig az életük, hogy az idő nagy része szövegszerkesztés, programozás három-négy órán, meg még egy kicsi egyéb. Általában fél tanítási óra alatt meg tudták csinálni a feladatot, utána lehetett játszani. A 7–8. osztályos gyerekek ezért folyton azt kérdezik tőlem, hogy mikor lesz már játékkora.

Erre én először is őszintén elmondtam nekik, hogy 134 nevet (összesen ennyi gyereket kaptam) nem fogok tudni megjegyezni, nekem ez sok, bocsánat, úgyhogy Google Classroomot fogunk használni.

Mert meg fogok kukulni, ha nekem kell észben tartani, hogy 'ki hol tart' és hasonló-

kat. Úgyhogy kérem, ha már van iskolai postafiókok, mindig kezdjétek úgy, hogy beléptek. Akkor kiderült, hogy tömegével vannak, akik keresik a kukacot a billentyűze-

ten. Hetedik osztályosok, akik nem értik, hogy mit jelent bejelentkezni, kijelentkezni. Nem ismerik a böngésző fogalmát, nem tudják, hogy keresőmezőbe írnak-e vagy címsorba. Olyan dolgokat nem tudnak, amelyek egész egyszerűen szükségesek ahhoz, hogy valakinek lehessen instrukciót adni.

Év elején beszélgettem két kollégával. Enyém a 7–8. évfolyam, övék az 5. és a 6. Mindkettejükéről kiderült, hogy nem szeret informatikát tanítani, csak megkapta. Ők matektanárok, a többi órájuk matek. Ez az állapot. Hát most kérdezem, akkor az 5–6-osok miért mennek hetedikbe úgy, hogy nem tudják, hol a kukac? Hát mert senkit nem érdekel, azért.”

*

„A világban az van egyébként, hogy a gyerekek *buta felhasználókká* vannak nevelve. Az ő tapasztalatuk erről a gépi világról a mobiltelefonokon futó alkalmazások *felületéig*, meg a játékok *működésének lekövetéséig* tart körülbelül. És azoknak a cégeknek, amelyek ezeket az (elsősorban kommunikációs és

játék-)alkalmazásokat gyártják, különösen a fiatalokat célozva, az a céljuk – nem mondom újdonságot –, hogy ezekhez *ne kelljen érteni*, hanem enélkül is lehessen használni őket. Hogy egyáltalán semmilyen összefüggést ne kelljen megérteni, hanem mindig az a gomb legyen a legnagyobb, amelyet a gyártó szeretne, hogy legtöbbször megnyomjanak. És ez aztán be is állítja az ígényeket. Szokást, elvárást alakít ki. Ez a magyarázata annak, hogy kívülről nézve a gyerekek gyorsan és flottul tudják használni ezeket az alkalmazásokat. Vagyis a gombokat gyorsan és flottul meg tudják nyomni, mert szinte semmit nem kell tanulni hozzá, ezt csak meg kell szokni,

mint a kutyának, hogy visszahozza a botot. Más kérdés, hogy a gyerek nem biztos, hogy észre fogja venni például azt, hogy

egy föltelepített szövegszerkesztő alkalmazást használ, vagy egy felhőalkalmazást. Mert azt, hogy annak, hogy ő most egy böngészőben dolgozik, ahol hasonló gombok vannak, mint a szövegszerkesztőben, mi a jelentősége, már nem érti. Ahogy a böngészőben a (rá)keresés és a webcím meghívása közti különbséget sem. A böngésző fejlesztője ugyanis szintén azért dolgozik, hogy ne kelljen ezt érteni. Én meg azért dolgozom, hogy értsék.”

*

„Három hete vagyok a gyerekek közt, de egyszer sem láttam jelét annak, hogy az iskolai kortársi segítségnek kultúrája lenne köztük. A jelek és a beszámolók szerint soha tanártól nem hangzik el ilyen, hogy »menj oda, és segíts neki«. Nincs ennek nyoma.

Én viszont, ha mást nem, annyit azért tudtam ezekről a gyerekekről, hogy nagyon különböző lesz a tudásuk. Az egyikük, ugye, keresi a kukacot, a másik meg már hatszáz programot írt. Így hát első órai találkozásunkkor kiadtam mindenkinek egy feladatot, amit önállóan kellett csinálniuk, és azt mondtam: most figyeljete ide, mert mondom valamit, ami egész évben minden feladatra érvényes: *mindenki mindenkinek segíthet akármiben, ha tud*. A mellette ülőnek vagy másnak, ha az bajlódik vele, meg se kell kérdezned, állj föl, menj oda, segíts neki. Ne csináld meg helyette, csak mutogass a képernyőn és beszélj. De nem érdekel

az igazságosság, nem érdekel semmi, csak az, hogy csináljuk, éljünk egy kicsit, pörgessük fel a dolgot, mert ha tőlem várjátok, hogy én húzzalak végig titeket ezen az

egészen, akkor az brutálisan unalmas lesz, és nagyon sokáig fog tartani. Ezt minden egyes csoportban elmondtam.

Döbbenetes mértékben volt ez szokatlan a számukra. Állandóan el kellett ismételni. »Ott ülsz, és kérdezed, hogy mit csinálj, amikor készen vagy? Hát nézz rá a társadra, ott ül, nem tudja megcsinálni. Segítsél már neki!« Töketlenkednek a gyerekek, mert iskolai körülmények közt nincs tapasztalatuk erről. Nem akarnak rosszat, csak nem tudnak a helyzettel mit kezdeni, és nem is kezdenek semmit. Persze, ha nagyon jó haverok ülnek egymás mellett, akkor van olyan, hogy segítséget kérnek egymástól. De olyasmi, hogy körülnéznek, kell-e segíteni egy kettővel arrébb ülőnek, nem történik meg.

Úgyhogy elkezdtem azon is gondolkodni, hogy a segítséget hogy tudom

leosztályozni. Hogy ez ott legyen az értékek közt. Azóta már a gyerekek elé is tártam egy tervet – még nem jutottunk el odáig, hogy ez gyakorlat legyen –, miszerint: ha előáll a szituáció, hogy egy illető valamit nagyon nem tud megcsinálni, a másik meg már nagyon tudja, akkor én utóbbit felkérhetem (utasíthatom?), hogy segítsen előbbinek. És jegyet kapnak rá mindketten, a következőképp: X most megtanulja Y-tól, amit kell, megcsinálja a feladatot, a következő órán pedig kap egy nagyon hasonló feladatot, ahol pont ugyanazt kell

csinálnia – és arra fog jegyet kapni. És Y is jegyet kap majd a segítségre, de úgy, hogy az két kisjegyből fog összeállni. Az egyik kisjegy az lesz, amit X,

azaz a megsegített *most ennek az órának a végén a segítőnek megajánl.*

X nyilván ötöst fog mondani, hacsak nem akar kiszúrni az osztálytársával, szóval ez ötös lesz, de nem baj. Mert Y másik kisjegye pedig az lesz, amit X kap majd a következő órán az önálló feladatára. Hogy igazságos-e? Azt nem tudom, de szépnek szép: Y érdekelt lesz abban, hogy X jó eredményt produkáljon, mert úgy tekintjük, hogy az az ő „tanításának” a minőségét mutatja. A végén még drukkolni is fog, hogy ötöst kapjon. A végén még közösen örülnek majd...

Egyébként felőlem lehetne mindenki ötös. Én adnék mindenkinek ötöst szívesen, csak azért nem akarok, mert akkor jogosan szóvá tennék azok, akik egyébként igyekezni is tudnának, hogy nincs semmi értelme az igyekezetüknek. Ez az egyetlen, ami visszatart. Így is az az alapvetésem, hogy akiből épp csak ki tudom húzni végül a minimumot, az négyest fog kapni, a többiek meg

ötöst. Ez a tervem. És hozzáteszem, hogy a kortárs segítségért adott osztályzat igazi, de a gyakorlata játéknak minősül, olyan játéknak, ahol a hatékonyság és a hatékonyság iránti motiváció azért érvényesek. Vagy legalábbis én így szeretném átvinni.”

*

„A rengeteg tanóra kínzás. A gyerekeknek valamennyire igazuk van, hogy kivonják magukat a részvétel alól, hogy ne kelljen ezt végigszenvedni.

Hol harcosan, hol kevésbé harcosan. És tanárja válogatja, hogy ezt hogy reagálja le. Általában, azt gondolom, nem tudatos módszerekkel, hanem inkább csak refle-

xekkel. Az egyik tanár tudja mindezt jól kezelni, a másik mérgeskedik egész nap, reggeltől estig. A harmadik, mit tudom én – de valahogy megoldják. De az mintha nem lenne a gyakorlat része, hogy tegyük az órát természetesen életszerűvé, izgalmassá, máivá. A fél világ arról szól, hogy hamarosan fejreáll az egész civilizáció, mert itt már nincs se energia, se oxigén, se semmi, és akkor azzal foglalkozunk, hogy kivetített PPT-ről harasztokat jegyzetelünk az órán. És, ahogy már mondtam, azt látom – egyre beletörődöbben –, hogy egyáltalán senki nem tesz semmit. Nem akarok okos lenni nem rám tartozó területeken, de azt látom, hogy az iskola egész egyszerűen hagyja, hogy menjen a világ abban az irányban, amelyben megy, és semmilyen ellentartást nem produkál. És legfőképpen azért, mert ki van ölve már a pedagógusokból az ötletek akarása.

az iskola hagyja, hogy menjen a világ abban az irányban, amelyben megy, és semmilyen ellentartást nem produkál

Sokkal, sokkal, sokkal jobban kéne, hogy érezzék magukat a gyerekek egy iskolában. Persze nem biztos, hogy ezt ők maguk is így látják. Szerintem van olyan közük, aki úgy gondolja, hogy ez így oké. Nagy általánosságban azt látom, hogy a gyerekek többsége az órák nagy részére azt mondja, hogy unalmas, hülyeség, vagy teljesen fölösleges ott lenni. Hogy X tanár megpróbált valami egészen valótlannul negédes-játékos feladatot adni, és a hatodikosok ki-röhögik. Igen, a gyerekek világosan érzik, hogy ez kínos. A tanár szerint neki izgalmas, érdekes ötlete van, de közben a gyerekek feltűnően nem szeretik ezt csinálni. És hogy mégis ez és így történik órán, az agyrém.

Több szülővel beszélgettem az elmúlt években, és nagyon különböző módon állnak az egészhez. Szerintem a családok nagy része alapvetően nem látja diszfunkcionálisnak ezt az egész működést, mert ő is úgy tudja, hogy »ez az iskola«, tehát így van rendben, le-számítva az esetleges botrányokat. Ha egy tanár mond valami csúnyát mérgében, vagy valami rosszabb történik, például egy gyerek betöri a másíknak a fejét, akkor abból hajcihő lesz, aztán elül, mert valaki kap egy igazgatói intőt, valaki megnyugtatja a szülőt stb. Van néhány ilyen villámhárító ember a tantestületben, aki okosan tudja kezelni a dolgokat, például van egy nagyon normális gyermekvédelmis, egy szintén nagyon normális védőnő, így az ügyek ilyen szempontból jó kezekbe szoktak kerülni. És teljességgel lehet, hogy van jó pár felvilágosult szülő, aki nagyjából érti, hogy az iskola egy neurotizáló közeg, ezért otthon megpróbál valamiféle érzelmi biztonságot megteremteni,

meg beszélgetni a gyerekkel. Ne tagadjuk el, hogy ők valószínűleg léteznek.”

*

„Szóval elégedett vagyok, hatékonyak az órák, szerintem sokkal többet tanulnak a gyerekek, mint a korábbi években az elődeim keze alatt. Azt hiszem, találtam egyfajta középutat, nem nyúzóom őket unalmas dolgokkal, de nem is hagyom őket békén, hanem próbálok változatos, izgalmas, kihívást jelentő feladatot adni. Hamarosan csinálunk Micro:bittel ajtónyitás-érzékelőt meg „lopásgátlót”, úgyhogy nyilván kénytelenek voltunk megbeszélgni, mi az a változó, esemény, ciklus... Logikai pályákat programozunk, amiket a másíknak kell megfej-

teni. Táblázatkezelővel kimutatjuk, hogy mennyit kéne keresni ahhoz, hogy öt év alatt összegyűljön egy lakásra való (ha-ha). És Google Classroomot használunk, szóval belépünk, letöltünk, feltöltünk, képernyőfotózunk és kivágunk belőle, csak úgy mellesleg, mert néha úgy kell leadni a megoldást... Nem gondolom, hogy nálam van a bölcsek köve, de szégyenkezni sincs okom, szerintem érdekesek, változatosak az órák.

Hallom néhány korábbi ismerős gyerektől, hogy az osztályban a fiúk mind azt mondják, hogy ami most van, az tök jó, a lányok meg utálják. És hogy ez azért van, mert a lányok nagyon szerették, hogy nem kell semmit csinálni digitális kultúrán, és őket ez továbbra sem érdekli. Persze nem feltétlenül fiú-lány felosztásról van szó: az ügyesek, az érdeklődők (mondjuk, hogy a gamerek meg a geekek) örülnek és élvezik.

nem nyúzóom őket
unalmas dolgokkal, de nem
is hagyom őket békén

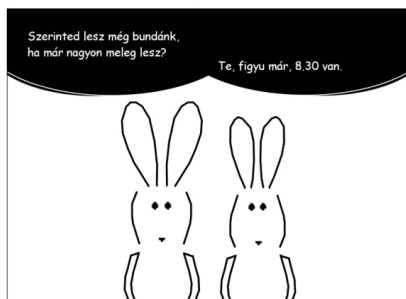
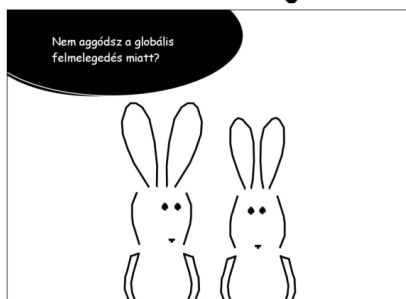
Akik meg jobban szerették a kényelmességet, és nem is érdekli őket ez az egész, azok nem örülnek annak, hogy most csinálni kell valamit. Viszont most már ők is megtalálják a kukacot, és még nem vették a fejemet, amiért dolgozni kell az órán.”

*

„A másik, az egy művészeti iskola, ott csak rendszergazdaként dolgozom. Ott az emberek az intézmény jellegénél fogva figyelmesebb – vagy mondjuk így: lassabb – életet élnek. Amikor ide, hozzátok jövök

dolgozni – mondtam nekik –, akkor általában arra érkezem, hogy sztoriztok gyerekekről, szülőkről, meg közösen tanakodtok valamilyen pedagógiai kérdésről, döntésről – nekem meg mint rendszergazdának, aki a rohanó tempójú másik iskolából jöttem át, sürgős ügyem volna, és már 20 perce, egyre idegesebben várok rátok, hogy szóba tudjam hozni azt, amiért jöttem. És jönne belőlem, hogy: »Gyerekek, ne legyetek már ilyen lassúak, pörgessétek már fel, mert nem jutok szóhoz!« – és aztán rájövök megütődve, hogy ez hülyeség, mert pont hogy így kellene élni.”

Retek és Pajesz

Globális felmelegedés

